מה יש, מה?

ס רט המתח מגיע לשיאו. אלף ה־איש באולם־הקולנוע עוצרים את נשימתם. דממה דקה. ואז, לפתע — —

ואז לפתע נשמע קול. לא קול אקדחו של הפושע האמריקאי על הבד. אלא קול ישראלי מובהק. הקול הישראלי המוב־הק ביותר.

לאט־לאט מתחיל בקבוק ריק להתגלגל בשיפוע המעבר.

קליק־קליק־קליק־קליק־קליק.

המתח נשבר.

אפילו היצ'קוק הגאוני אינו יכול להתחרות עם בקבוק ישרא־לי ריק.

■ ■ ■

ה בקבוק הזה הוא, בעיני, סמל מושלם למתרחש בחברתנו.

לא תמצא דוגמתו בשום מקום בעולם. הוא ישראלי כמו — להב־דיל — הקיבוץ וצה"ל.

במקום אחר בעולם, כשאדם רוצה לש־תות בהפסקה של קולנוע, הוא יוצא אל המיזנון יחד עם חברתו, קונה, משלם, שותה, גומר לשתות וחוזר למקומו.

לא כן אצלנו.

הישראלי יוצא בהפסקה, קונה בקבוק לעצמו ובקבוק לרעייתו, וחוזר למקומו. אחרי השתייה הוא שם את הבקבוק על הריצפה, בזהירות, ליד רגליו. בשיא ה־הצגה הוא נוגע בו. אם לא הוא — רע־ייתו. אם לא היא — השכן מאחור.

קליק־קליק־קליק־קליק־קליק.

אותו איש יודע היטב שכל בקבוק ה־מוכנס לאולם, עלול להתגלגל ולהשבית את הנאתם של אלף איש, ששילמו מכס־פם הטוב עבור ערב־בילוי אחרי יום־עבודה.

לא איכפת לו.

■ ■ ■

ב עדי הבקבוקים אינם עושים זאת, כמובן, בכוונה רעה. כל אחד מהם בטוח, מן הסתם, שהוא ישמור על בק־בוקו.

הקהל התרגל למנגינת הבקבוקים. זה ככה. אז ככה זה צריך להיות.

אך אם רעש הבקבוקים הוא כסדר, למה לא רעשים נוספים?

אם פלוני מכניס בקבוק, מותר לאלמו־ני לפצח גרעינים. וכך, בדממת האולם, נשמע הצליל האופייני, קול כירסומם של אלף עכברים.

פאק־פאק־פאק־פאק.

ואם לפצח, למה לא לעשן? לא רק בריינים משכונות־העוני המקופחות, אלא גם מיטב נשות צפון תל־אביב יושבות כיום באולמי הקולנוע, ומעשנות להנא־תן. ההנאה אינה נובעת כל־כך מהעישון, אלא מהרגשת הזעם חסר־האונים של ה־שכנים.

ואם לעשן, למה לא לדבר? למה לא ללוות את התמלילי בהערות? למה לא להיכנס לאולם, בעת ההצגה, בקריאות־צהלה? למה לא לצאת באמצע ההצגה בהמולה וביללות?

מיאו־מיאו־מיאו.

ולמה לא להתווכח בקול רם עם ה־סדרנים — שגם הם, לא פעם, מתנהגים באולם החשוך כמו באיצטדיון?

כל אחד נדבק מכל אחד, וכל השתו־ללות מספקת תירוץ להשתוללות אחרת. אם כבר יש רעש וליכלוך, מה זה משנה אם יהיה עוד?

■ ■ ■

ה כל בגלל בקבוק קטן. אילו הופסק הרגל זה בעוד מועד, יתכן שהתופ־עות האחרות היו נחנקות באיבן.

בסך הכל, זוהי תופעה מזערה מאוד.

אלפי ישראלים, מקריית־שמונה עד אי־לת, מכניסים מדי ערב את הבקבוקים לאולמות.

רבבות ישראלים סובלים בהכנעה ו־בלא מחאה את רעש הבקבוקים הריקים.

קליק־קליק־קליק־קליק־קליק.

אך הכי מוזר הוא יחס השילטונות.

אפשר היה לשים קץ לכל התופעה ה־זאת במשיכת־קולמוס אחת. די בכך ש־הרשות המוסמכת תפרסם צו, האוסר מכי־רת משקאות בבקבוקי־זכוכית בקולנוע.

חדבר נעשה במיגרשי הספורט, אחרי שהבקבוקים הפכו שם נשק בידי הקהל.

הרעיון הועלה בפירוש (למשל, העלי־תי אותו בפני שר־הפנים בכנסת.)

אבל גם לשילטון לא איכפת. הרי לא נהרגים מזה אנשים. זה רק נוגע להנא־תם של אזרחים. מי מכריח אותם ללכת לקולנוע? שיישבו בבית ויקראו בגמרא, או ישחקו קלפים. אם הם הולכים לקול־נוע, זה עניינם.

קליק־קליק־קליק־קליק־קליק.

■ ■ ■

א וזם־הקולנוע הפך לעינוי הישר־אלי. עינוי לאומי ייחודי. אין דומה לו לגויים.

כראי להרחר בתופעה זו, מפני שהיא מלמדת הרבה על כל חיינו ותרבותנו.

הישיבה בקולנוע היא פעולה חברתית. מאות אנשים, זרים זה לזה, מתכנסים כאן למטרה משותפת. הנאתם תלוייה כו־לה בהסכמה אילמת (תרתי משמע) שכל אחד מן הנוכחים יתנהג בהתאם לכללים. די בפרט אחד — בקבוק אחד — כדי לקלקל את הנאת הכל.

„רשות הרבים" אינה אלא רשו־תם של יחידים רבים, וכל אחד מהם יכול להתנכל לכל האחרים.

החברה המודרנית בעולם ובישראל מת־רכזת יותר ויותר בערים. התפוצצות ה־אוכלוסייה, העלייה והצורך בידיים עוב־דות גורמים לצפיפות רבה יותר ויותר. משנה לשנה גוברת חשיבותם של הכל־לים, שבילעדיהם לא ייתכנו חיים־בצוותא של רבים בשטח מצומצם.

והנה אצלנו גוברת משנה לשנה ההתעלמות מן הכללים האלה. בצאתו מדירתו, הופך הישראלי מיטרד לכל יתר הישראלים.

בניגוד להשקפות גיזעניות מסויימות, אין זו תופעה המוגבלת לעדה מסויימת, לשיכבה מסויימת, לאזורים מסויימים. ה־בריונות האלימה של הבקבוק השבור פר־רחת בין המקופחים — אבל הבריונות הבלתי־אלימה של הבקבוק המתגלגל מ־שגשגת בכל השכבות.

מה שקורה בקולנוע קורה ב־מקומות ציבוריים רבים אחרים.

למשל — ליד הרמזור.

■ ■ ■

ה רמזור הישראלי הוא תופעה מיו־חדת בעולם, כמו הקולנוע הישראלי.

בצרפת ובאיטליה, דומות המכוניות לפ־ני האור האדום לחבורת כלבי־צייד שו־חרי־טרף, שמיישהו מחזיק ברצועה. בהי־דלק האור הצהוב הם נובחים בחוסר־סבלנות, בהידלק האור הירוק הם זונקים קדימה כאחוזי־טירוף.

לא כן אצלנו.

הנהג הראשון עומד לפני האור האדום ושוקע במצב־רוח שההודים קוראים לו „נירוואנה" — השיחרור מעול הקיום. היא נמשכת באור הצהוב.

בהידלק האור הירוק, הוא זקוק לכמה צפירות חזקות מאחור.

ציפ־ציפ־ציפ־ציפ.

הוא מתעורר לאט־לאט, בקושי, מחפש את ידידת־ההילוכים, מוצא אותה, ממש־מש אותה כדי לוודא שלא שינתה את צורתה, ולבסוף מכניס להילוך ראשון. בי־נתיים עוברות כעשרים שניות יקרות.

הנהג הראשון יודע, כמובן, ש ה ו א יספיק לעבור באור הירוק. יש לו זמן. לא איכפת לו מה קורה לעומדים מאחוריו, שלא יספיקו עוד.

הוא מצפצף עליהם. הם צופרים עליו.

ציפ־ציפ־ציפ־ציפ.

אבל בהגיעם ראשונים לרמזור הבא, הם מתנהגים בדיוק באותה צורה.

■ ■ ■

ב זה לא נגמר העניין. התופעה גוררת אחריה בהכרח תופעה שניה — וזו עלולה לעלות בחיי אדם.

מוסכם עתה בישראל כי עש־רים השניות הראשונות אחרי הי־דלק האור הירוק הן בבחינת זמן־הפקר. השיירה אינה זזה.

הנהגים ברחוב המצטלב יודעים, על כן, שבשניות אלה הם יכולים להמשיך ולנ־סוע, למרות שאצלם כבר נדלק אדום.

זוהי כיום תופעה ישראלית מקובלת לגמרי: הנהגים אינם עוצרים באור הצ־הוב, כדי לעמוד באור האדום. הם מת־ייחסים אל האור הצהוב כאל המשך האור הירוק, ואל השניות הראשונות של האור האדום כאל אור צ.ב. הם ממשיכים לנ־סוע באדום — תוך סכנת התנגשות עם הרכב הראשון העובר בירוק. בכך הם מספקים מצידם תירוץ לנהגים להתמהמה באור הירוק. אי־אפשר עוד סתם להתקדם באור ירוק, כמו בחו"ל — צריכים להס־תכל ולוודא שאין עוד תנועה באור הא־דום ברחוב המצטלב.

מטורף? בוודאי, ממטורף ומפו־כן. והסיבה הבירעדית — חוסר ההתחשבות בזולת.

■ ■ ■

ב חברה המצטיפפת והולכת, גם הכביש נעשה צפוף יותר. אבל שרידי ההתחשבות, שהיו קיימים בימים שהכביש היה כימעט ריק, נעלמים והולכים.

בכביש ישנה תופעה ישראלית שגם לה אין דוגמה בעולם כולו.

אתה נוסע ברחוב שיש בו רק מסלול פנוי אחד. פתאום נעצרת המכונית שלפ־ניך. נעצרת ועומדת. עומדת וחוסמת את כל התנועה.

לשם מה?

אם זו מונית, היא רוצה להוריד נוסע. למה דווקא באמצע הכביש, כשיש מקום פנוי ליד המידרכה, במרחק של כעשרים מטר?

בכה. מה יש? אין לך זמן?

(שני ביטויים ישראליים, בעלי צליל ישראלי מיוחד, שאינן ניתנות לתירגום לשום שפה.)

הנוסע מפשפש בכיסיו ומחפש כסף. ה־נהג מפשפש ומחפש את פינקס־הקבלות. הכל בנחת.

מה יש? שייחכו.

נהג מכונית פרטית, הרוצה להוריד נו־נוסע, מתנהג באותה צורה.

אבל לפעמים אין שום סיבה נראית ל־עין. הנהג כאילו שוקע לפתע בחלום. הוא נעצר באמצע הכביש. עומד. תוהה. בוהה. ואחרי כמה שניות, ממשיך. אולי חיפש כתובת. אולי המתין לחברים. אולי החליט לאן לנסוע.

התוצאה? כשמכונית נעצרת בחו"ל, אתה מניח שיש לה סיבה סבירה ובלתי־נמ־נעת. למשל, שהנהג רוצה להיכנס למ־קום־חנייה המתפנה בזה הרגע. אתה ממתין בלי רוגז.

בארץ, כשמכונית נעצרת, אתה כימעט בטוח שאין לכך שום סיבה, זולת חוסר־ההתחשבות?

מה יש. מה ייייש!

ממילא אתה צופר כדי לעורר את האיש מחלומותיו, ומפריע להרבה אנשים אחרים.

וכך, ברשות הכלל, כל אחד מרגיז כל אחד, הכל מורסים את עצבי הכל, ומדי שנה נעשה המצב בלתי־נסבל עוד יותר. דור חדש, שלא למד אחרת, מצטרף להשתוללות בהתלהבות ובכוח־נעורים.

מה ייייש, מה?

■ ■ ■

ה בקבוק הריק מתגלגל בכל הארץ — מן הקולנוע אל הצומת, מן הכביש אל תוך הבית המשותף — בו מופעלת הטלוויזיה במלוא העוצמה, נפרדים מידי־דים בחדרי־המדרגות בשתיים בלילה, נז־רקת האשפה ליד הפחים.

ריקמת חיינו משתכשת. איכות חיינו נהרסת.

האדם המודרני אינו יכול לחיות לבדו. דירתו אינה אי בודד, וגם לא מיבצר ימי־ביניימי, שגשר מתרומם מנתקו מן העולם.

אנחנו מוכרחים לחיות בצוותא, לנוע בצוותא, לעבוד בצוותא, להתבדר בצוותא.

ואם אנחנו מאבדים את הכושר לחיות בצוותא, חיינו לא יהיו חיים.

מה יש? זהו מה שיש!

חשוב על כך, כאשר הבקבוק הריק הבא יעבור על פניך במעבר.